

Svetlana Cârstea (Rumunsko)

Básnířka, publicistka, narozena 1969. Její prvotina, sbírka *Floarea de menghină (Svěrákový květ)*, kterou vydala v devětatřiceti letech, vyvolala všeobecné nadšení: pochvalné kritiky, náruč ocenění, řada překladů. V knize připomněla dusivý svět komunistického školství, z jehož sevření jako podobenství systémem sešněrované lidské bytosti vyrůstá „svěráková květina“. O sedm let později následovala *Gravitație (Gravitace)*, básnická kniha o stavu beztlíže, ztrátě blízkých a bolesti coby nejlepší přítelkyni. Další sbírku *Trado* napsala spolu se švédskou básnířkou Athenou Farrokhzad, poezie v ní vede dialog s esejí o lásce, zradě a překladu. Přes mimořádný mezinárodní úspěch svých knih říká: „Z poezie se žít nedá.“ A dodává: „Ale bez ní také ne.“

výběr z poezie přeložila Elisabeta Fiedlerová

1.

***

Karin mi včera večer řekla: Mám strach, že když mne to zabolí, ztratím svou zdvořilost. Odpovím: Pohrdám zdvořilostí, je to pokrytectví. Karin mi říká: Nechci ztratit zdvořilost, chrání mne. Ale s tebou je to jiné, s tebou bych se ji nebála ztratit.

S tebou je to něco jiného.
Něco jiného.
Něco něco něco
bude
co bude.
Zapomeň na pohlazení,
zapomeň na vše, co se ti líbilo,
nebo co by se ti líbilo
uchovej si bolest
tak jako brož
připnutou přímo do masa.
Brož se slepou rohovkou uprostřed.
Jako ozdobu,
neboť s tebou je to něco jiného,
s tebou to vždy bylo něco jiného.

Vzpomínáš, mami, na tu neděli,
jak jsme obě jedly holoubátka
na smetaně
na zpáteční cestě

z kostela?

Od pěti ráno jsme byly vzhůru
a nic nás nebolelo
a holubí masíčko
se nám rozpadalo v ústech jak máslo.

S tebou je to něco jiného.
Je to jinak,
je to obráceně,
je těžko,
je nedostatečně,
s tebou by ty talíře s holoubátky
odlétly,
pokud by měly křídla.

Jediný den nelze srovnat s tím
kdy jsme společně jedly holoubátka.
Kdybych mohla prodat všechny dny svého života,
ten by byl nejdražší.

Něco něco něco
bude
poté
po této hostině
co bude poté, se nikdy nevyrovná
tomu, co bylo.

Líbí se mi ta brož, která nevidí kolem sebe,
vždy ji budu nosit takto,
připnutou přímo do masa.

Vždy mne zajímal spíš život než smrt
a země víc než nebe.
Ne jako tebe.
Udělala jsem toho dost,
především jsem odešla
a vrátila se pokaždé,
ale nikdy jsem to neudělala tak jako ty,
já neumírala několikrát do týdne
tak, že bych se zlehka sesunula na záda
zavírajíc oči.

Když se tvé tělo nepohne, Mami,
vzduch se ani nepohne
a je-li den, zůstává dnem navždy,
a je-li noc,
zůstane nocí navždy
a táta na zápraží
zůstane stát s rukama ve vzduchu,
vylamujíc do čista
Kukuřici
zrnko za zrnkem.
Ty paralyzuješ svět, Mami,
žádná bytost není tak drsná jako ty,
když umíráš.
Nechceš, abychom se raději vrátily
do toho dne s holoubátky
abychom se tam ukryly
obě navždy šťastné?
Se mnou je to jiné,
se mnou můžeš zůstat
dlouho a dobrá.
Se mnou je to obráceně.
Nedotýkej se mé brože
strašně to bolí, když ji vytáhneš.

(Gravitace, 2015)

2.

***

Všechny ty rány, které se špatně zacelily.
Všechny ty zlomeniny, které špatně srostly.
Všechna ta pohlazení jsou teď anestezie, která nezabírají.

***

Zapomeň na ta pohlazení, říká mi.
zapomeň na ně.

nekřič mi už do ucha,
tvé řeči jsou zbraně,
s nimiž ty umíš zacházet.
sluch je posledním smyslem,
který se ztrácí v okamžiku smrti.

kdo není přijímán doma
nepatří nikomu.
kdo není oslovován svým jménem,
je zapomenut.
kdo není hlazen, neexistuje.

(Gravitace, 2015)

3.

***

Když se my dvě setkáváme,
domluví si schůzku i naše matky.
Athénina matka říkává,
že i ty nejpříšernější děti volají své matce
jednou za dva dny
ve správný čas.
Moje matka říkává,
že i ty nejhorší dcery jednoho dobrého dne matkám
odpustí jejich chyby.

Dokonce i matky, které si nikdy netroufily setřít
jedinou slzu z tváře svých dcer
jsou nuceny
mít oči dokořán otevřené, aby viděly
jejich ponížení i povýšení.

Zapomeňte na vše, dcery nevděčné,
narozené na konci starých revolucí,
spalte vlastní paměť a jakoukoliv vzpomínku
na to, co jste nezažily,
na to, co se vám neřeklo,
na to, co se vám neustále říkalo,
spalte vlastní paměť
a naši paměť,
zaplňte jejich šedí
popelnice
a přestaňte žvanit.

Athénina matka říkává,
že i ty nejpozornější matky se unaví
nasloucháním povídání svých dcer.
Moje matka říkává,
že i matky, které neustále žehlí a perou, mají právo
chtít po svých dcerách, aby zmlkly.
Ony především.

Když se my dvě usadíme naproti sobě
v té indické restauraci na Severu

oslavujíc šafrán
a všechno ostatní, co neznáme,
i naši otcové se usadí naproti sobě,
mají toho tolik nač zavzpomínat.

Athénin otec říkává,
že i otcové, kteří provádějí revoluce, mají právo
umřít nešťastní.
Můj otec říkává,
že i otcové, kteří neprovedou jedinou
revoluci, mají právo zemřít nešťastní.
Je zbytečné mlčet
Je zbytečné mluvit
Je zbytečné psát
srdce vybuchne, když to nejméně čekáš.
Dokonce i naše dcery, které píší,
nejsou schopné povědět nám něco
užitečného o srdcích.

(Trado, 2016)

4.

Hlášení

V létě roku 1989 děvčata z Fildy složily přísahu a paní kapitánky jim ozdobily pušky karafiáty.

V létě roku 1989 jsem prvně střílela z pušky, ale největší strach jsem měla ze zpětného rázu.

V létě roku 1989 jsem se slunila na bitevním poli a mezi lemlem khaki kalhot a okrajem boty jsem měla trvalé bronzové tetování.

V zimě roku 1989 jsem byla na prázdninách, mezi 16. a 28. prosincem jsem četla knihy I včera bude den od Mirci Nedelcia a Sen od Mirci Cărtăresca.

V zimě roku 1990, 18. února, jsem vyplnila 21 let na Vítězném náměstí, dělala jsem první reportáž pro časopis Cațavencu. Reportáž nebyla nikdy vydána.

Od 18. února až do 2. listopadu 2015 jsem protestovala víc než 20krát na Vítězném náměstí.

Od 20. května 1990 do 16. listopadu 2014 jsem volila víc než 10krát.

Na jaře roku 2012 jsem tě spatřila

úplně poprvé. Byla strašná zima.

Na jaře roku 2012

jsem ho spatřila

úplně naposledy.

Ležel mezi květinami

na barevném koberci z Bukoviny.

(Trado, 2016)

5.

***

Hrozí mi,
že už nebudu milovat nikoho jiného
a to aniž bych místo toho někoho nenáviděla

že si budu stále prohlížet své tělo v zrcadle
a neuvidím už ruce nohy plná ňadra chřípí
ale jen předmět tvé touhy

že už nebudu věřit, že jazyk je pláštěm,
z jehož nitra je možné střílet, aniž bys cítil zpětný ráz,
aniž by tě bolelo rameno, o které sis zapřel zbraň

Hrozí mi,
že uvěřím
že nebýt Ceausesca, neexistovala bych, tak jako si ty myslíš,
že nebýt Hitlera, neexistoval bys.

Hrozí mi,
že se naučím nějaký jazyk,
který nikdy nevyužiju ani k nákupu
čehokoliv,
že se naučím abecedu,
jako detektiv, jehož nikdo nikdy nepožádá, aby objevil
motiv zločinu.

Hrozí mi,
že už nebudu schopná říct slunce jako kdysi
a i kdybych to řekla, bude z něho najednou žena
a ne muž,
že se nebudu radovat z prvního slunečného dne,
protože zůstane dnem bez shemesh
a to, co je dnes v jedné řeči slunečné, v jiné není.

Hrozí mi,
že se stanu strojem ve vlastním
mechanismu výroby,
že odhodím dítě i s vodou,
v níž se omývalo před porodem.

Hrozí mi, že moje mysl bude
opět bitevním polem ve válce, která ještě nezačala.
Hrozí mi, že nebudu schopná přijmout
následky našich nedávných činů.

Hrozba je vlastním následkem.

Hrozí mi,
že budu mít příběh radši pro jeho slova,
než pro osoby, které v něm vystupují,
že uvidím konec příběhu jako narativní techniku
a že konec pak nastane mnohem rychleji.
Tak to bylo vždy.
Jsem stále v ohrožení.

Hrozí mi,
že začnu budovat hnízdo
právě teď, když období hnízdění pominulo.

Hrozí mi,
že už nepoznám,
Meira, jakéhosi starce z Tel Avivu,
večeřícího svou polévku v Nechanu,
zatímco venku lehce prší
a hrozba je zdánlivě vzdálenější než jindy,
tak jako válka tančící tři sta kilometrů odsud.

Hrozí mi, že otevřu dokořán dveře útočníku na tuto zem,
ve které má útočník permanentní odůvodnění
pro válku.

On říká, že bez války neexistuje. Nemůžeš po mně chtít, abych neexistoval.

*

Mám ráda toto ráno, kdy jsem nemocná, a měla
jsem ráda i včerejší ráno, kdy jsem byla nemocná.
A ten, kdo bortí moje lávky s ránem, není vítán, ať odejde.

*

To ráno, než odešla, mi řekla,
já jsem ryba, kterou jsi vytáhla z vody
a nechalas ji teď dýchat na suchu.
Ty jsi voda.
Já jsem ryba, kterou jsi ty, voda, vyvrhla ven.

Kdo bortí lávky mezi mnou a souší, ať odejde.
Kdo bortí lávky mezi mnou a mořem, ať odejde.

Definice potratu.
Existuje dítě, na které jsem nikdy nemyslela.
Existuje dítě, na které jsem neustále zapomínala myslet.
To jsi ty.

To ráno, než odešla, mne ryba políbila víc než tisíckrát.
Sliny byly mou spásou.
To ráno, než odešla, to byl jediný způsob, jak přežít.

To ráno, než odešla, mne táta políbil na rty.
Myslela jsem si, že se mi to zdá. Políbil mne ještě jednou. Nemohlo to být zdání.

To ráno, kdy odešla, po polibku, jsem vyšla ven, přešla jsem třídu Jara, vešla jsem do prvního obchodu, s tuctovým oblečením, vybrala jsem si nějaké pověšené na ramínka, schovala jsem se do improvizované kabiny a vyzkoušela jsem si několikrát tentýž vínový svetr, který jsem si i koupila, ale nikdy nenosila.

To ráno, kdy odešel Leo, jsem byla v obchodě Miniprix na Římském náměstí, volal mi Didier a řekl mi, co mi měl říct, já si zkoušela hadry v kabině, byla jsem jak na nádraží mezi dvěma vlaky, nerada si zkouším hadry, chtěla bych je trefit na poprvé, aniž bych je zkoušela.

Neodcházím teď proto, abych se nemusel zas vracet, řekl.

Říká, že bez války nemůže existovat.

Nemůžeš po mně chtít, abych neexistoval.

Říká, že bez války jeho nepřítel neexistuje.
Nemůžeš po mně chtít, aby neexistoval.

***

Jak se rodí nepřítel?

Z tvé kovové helmy, kterou neodkládáš ani na noc, kdy spíš.

Z po sobě jdoucích děsů, navrstvených na sebe tak jako deset sukní, abys necítila chlad, který ti jde od nohou.

Nepřítel se rodí zrána, kdy otvíráš oči a ten druhý leží otočený zády k tobě a světlo je tak silné, že si nemůžeš chránit zrak před pohledem na jeho záda.

Nepřítel se na tebe nečekaně podívá oknem.

Nepřítel se rodí uprostřed té největší lásky, jako nervózní jehně na hrstce slámy uprostřed pole.

Nepřítel je jedním následkem.

A také my, děti, jsme následkem předchozích let.

Hrozí mi, že už nerozpoznám svého nepřítele.

(nepublikováno)

6.

***

Očekávala jsem ráno, abych se chovala tak,
jak se lidé ráno chovají.
Nejprve jsem se podívala do zrcadla,
ale nenašla nic povědomého,
ani to ráno jsem nakonec nenašla,
stále byla jen noc,
předešlá noc.

7.

S mojí mámou

Jsem její dystopie nejdál od ní.

Jsem dystopie nacházející se v té největší vzdálenosti od jejího těla.

Láska v obrovské lednici, která zaujímá veškerý prostor.

Usínám v pokrčení, koleno se dotýká obličeje,

ruce mám mezi nohama, tam je teplo

moje z mého

vlastní konečné teplo

holka, která se zahřívá teplem svých nohou,

teplem ohně sálajícího mezi jejíma nohama. Tvoje z tvého.

Moje z mého.

Moje z tvého.

Vzduch, který vytváří kruhy v mém nitru

moje z tvého

tvoje se stanou mými

a obráceně.

S mou mámou

Řekla jsem si: neexistuje dost hluboká voda, z které bych ji nevytáhla.

Neumím plavat, ale použiju jiné prostředky, abych ji vytáhla ven za ty dlouhé kaštanové

vlasý, dokud se ty její zelené oči nezjeví na hladině moře jak první březnové květiny na sněhu. Je narozena v březnu. Po cestě chodívá velice pomalu, kdokoliv ji předběhne, chodívá velice pomalu po cestě, na každé straně té cesty pomalu rostou fialky.

Ty se jí podobáš.

V pohádce.

Ty jsi on.

Ona je ona.

Řekla jsem si: a až už nebudu, budu ji moct zachránit. Moje sladká holčička, která mi dala život. V této rodině se vychováváme obráceně. Tvoje z mého. A proto je váš rod na vymření. V této rodině pochází krása ze země, ne z nebes. V této rodině je tou nejkrásnější vzpomínkou ta na vozíky plné vodních a cukrových melounů, které se večer vracívají z polí hojnosti, říkává. Ale ty polnosti už neexistují. Díváme se na ně z dálky, z cesty.

Řekla jsem si: vždyť není žádná ikona, kterou bych vytáhla z ohně. Ona je drobným tělem, v němž jsem si kdysi udělala lůžko, hnízdo pro tisíc vrabčáků, všechny stejně tak nervózní jako já. Mé lůžko je menší než mé tělo. Nohy mi visí ven. Škubu sebou. Jsem příliš velká, příliš těžká, příliš zlá.

Řekla jsem si: jakkoli zlá bych byla, zachránila bych ji. Odtud se neodchází o samotě.

Odtud se neodchází bez ní.

Z tohoto nádraží se odchází jen za ruku.

Toto není žádná pohádka lásky.

Ty se jí podobáš.

Ty jsi v tomto příběhu on.

Ona je ona.

S mou mámou v kuchyni.

S mou mámou v parku.

S mou mámou, když se miluju s tebou.

S mou mámou, když se miluju s jinými.

Ona není žádná ikona. Ona je neustálá přítomnost.

Jak bych ji nechala samotnou.

S mou mámou za ruku.

S mou mámou v prázdné místnosti.

Řekla jsem si. Neexistuje žádný náš dům, který bych pro ni nemohla naplnit jen květinami. Pro ni vůni stovek lilií, které už v noci nevynášíme jak za starých dobrých časů ven, na ty dva balkóny, abychom neumřeli ve spánku.

S mou matkou ve snu. Záclony jsou zatažené. Nevím, jestli je venku světlo. Počůrala jsem se v posteli. Naznačuje mi, ať nic neříkám, ať jsem tou nejtíšší dívkou. Sleduje nás obě policie. Ať nic není slyšet, říká. Pšššššt. Ani necekni. Dává si prst na rty. A já se pořád počůrávám. Jako tehdy. Ať nás nikdo neslyší. Pšššššt. Ať nikdo neví, že existujeme.

S mou mámou na tržnici. Ona důkladně vybírá rajčata. Já zas důkladně vybírám jahody. Je zima. Teď je na tržnici Karmel plno jahod. Je plno jahod na poušti. Pečou si neustále tváře na odpoledním slunci.

S mou mámou jsme vykročily na měsíc. V roce 1969. Držela jsem ji za ruku. Tam i na jezdících schodech v obchodáku. Ten největší strach má ve chvíli, kdy dělá první krok. Kdy poprvé natáhne nohu. Bránila se vši silou sténání. Představovala si, že se dá žít i bez toho. Bez objevení měsíce. Bez chycení rychlosti. Představovala si, že pomine i toto, stejně jako všechno ostatní, objevení Ameriky, dovezení brambory do Evropy, vynález bramborové kaše, Vánoce, Velikonoce, moje narozeniny, její narozeniny, prázdniny, dny volna, paměť moře. Vše pomíjí. V naší rodině nejvážněji slavíme úmrtní den, ten musí pomíjet co nejpomaleji.

S mou mámou jsme vykročily na měsíc. Byly jsme jenom my dvě.

Pokaždé jsem ji držela za ruku.

Pokaždé se bála.

Pokaždé se jí to líbilo poté, co udělala první krok, a řekla, že chce, abychom se opět vrátily.

S mou mámou jsme vykročily na měsíc. A nemáme ani jednu fotku, která by to dokázala.

***

není mi líto mé mámy
není mi líto té, která teď spí na ulici, když mrzne,
není mi líto mrtvého ptáka, kterého pojídám,
a není mi líto plastového rajčete, které krájím na dvě půlky
není mi líto této kytky, kterou jsem zapoměla zalít
byla to gardénie
gardénie bílá to byla
na komodě v ložnici
držela místo velkému jasmínu u brány
není mi líto listu, který jsem utrhla
a drtím ho mezi prsty,
abych zklidnila svůj strach
není mi líto brouka, kterého teď štitivě zabívám
není mi líto koštěte, kterým zametám,
pračky, v níž si peru oděvy,
oděvů, jež peru po sté,
seprané červené,
tvé krve proudící hned poté, cos narazila na parapet při výjezdu z Tel Avivu
rány, která se drží na dřínách,
trosek z tvého motoru
tvé mízy, která vytéká
není mi líto zbytků
odpadků hozených do chřtánu náhrobního kamene
nesnědené potraviny
odstáté vody v láhvích
není mi líto tebe čekajícího na mne
vleže na posteli vedlejší místnosti
není mi líto tvého těla,
které po mně neustále touží,
které se nade mnou hroutí
není mi líto tebe samotného
není mi líto jí samé
není mi líto tebe
není mi líto jí

(nepublikováno)

8.

***

Někteří již zemřeli a už nejsou
jiní nezemřeli a už nejsou
jiní už spí
já
jsem zdravé děvče, které
nepřestává skákat
gravitace se nejsnáze dokazuje
nehledě na to, jak vysoko bys skočila,
vrátíš se tam, odkud jsi vyšel.

(*Gravitace*, 2015)

9.

***

Jsem dcerou rozkolu
výsledkem zkroucení
vlivem nevratného návratu
dítětem hlavou dolů
jsem účinkem spěšné a pomíjivé krásy
výsledkem vzrušení a netrpělivosti
jsem polednem, kdy
jste se poznali,
a večerem, kdy ona
odešla
jsem dítětem adoptovaným
jediným tátou
a 39 matkami
jsem vítězstvím zákona, který nařizuje
pozdní slávu neúspěchu
jsem 39 nechtěnými dívkami
jsem majákem v Shabla,

kde každý námořník
ví, že je v polovině vzdálenosti
mezi Sulinou a Istanbulem
mezi otcem, který byl na začátku
a otcem, který
je na konci
mez tím, co mohlo být,
a tím, co přijde
jsem potěšením z tupení rohů
a z vykroužení úhlů
jsem dcerou zákazů
a pozůstalou jejich
starého průmyslu
bývalých způsobů
výroby
a středního plýtvání
jsem dcerou, která přichází potichu
a dělá strašně moc
hluku
jsem dcerou kohokoliv, kdo chce,
patřím všem

on říká
tyto broskve jsou za plotem
ty nepatří nikomu
nikomu ze Shabla
můžeme je sníst

adoptuj mne jak kočku bílou
pouliční
bez milosti
a bez výčitek svědomí